

Rozšířený souhrn závěrů pro politiku

Posouzení dopadu politiky rozvoje venkova (včetně iniciativy LEADER)

FP 7 Project no. 213034

Funded by the 7th Framework Programme for Research and Technology Development
of the European Commission

Rozvoj venkova v Evropské unii

Rozvoj venkova v EU: Nástup „nového paradigmatu venkova“

Nastupující „nové paradigma venkova“¹ zahrnuje posun v zaměření, cílech, nástrojích a aktivních účastnících působících v politice rozvoje venkova EU. Je založeno na konceptu multifunkčnosti venkovského prostoru, kde jsou různé oblasti mimo zemědělství považovány za klíčové pro konkurenceschopnost venkovského prostoru a kde jsou investice napříč sektory považovány za mnohem vhodnější nástroje než samotné zemědělské dotace. Na tento posun lze také nahlížet jako na změnu z exogenního modelu venkovského rozvoje (zdůrazňujícího politické zásahy „zvenčí“) k více endogennímu přístupu založenému na představě rozvoje venkova jako procesu zahrnujícím rozličné úrovně, dimenze a aktéry, který se také rozvíjí vlastními silami.

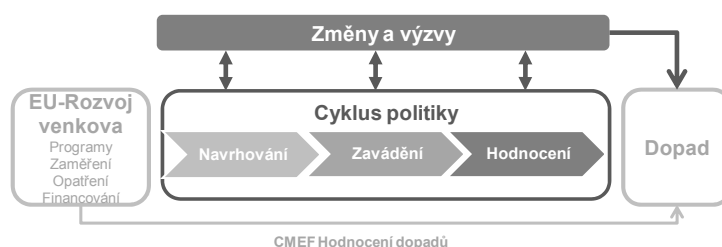
SZP Pilíř II: Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova - EAFRD

Druhý pilíř Společné zemědělské politiky (SZP) představuje zastřešující rámec politiky Rozvoje venkova na úrovni EU, vymezený Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EAFRD). Odpovídající opatření implementovaná jednotlivými státy v Programech rozvoje venkova, jsou organizována do čtyř os. Osy I - III představují osy strategické a Osa IV je metodická. Během přípravy programu rozvoje venkova na období 2007-2013, zvolila Komise a Rada strategičtější a více na cíl orientovaný přístup než v předchozím období.

Přechodem od čtyř k jednomu fondu v rámci financování došlo ke zjednodušení struktury programování a implementace. Nicméně nástroje politiky nebyly změněny od roku 1990, třebaže jsou nyní členěny do nové struktury čtyř os. Řada studií naznačila potenciální nesoulad mezi některými opatřeními a cíli či prioritami venkovského rozvoje (např. Dwyer et al., 2004², Shucksmith et al., 2006³).

Společný rámec pro monitorování a hodnocení - CMEF

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD) se stal významnou částí výdajů na úrovni Evropské unie. Tento fakt způsobil, že tvůrci politik na evropské i národní úrovni chtějí rozumět dopadům těchto výdajů na evropský venkovský prostor. Proto Komise EU ustanovila Společný rámec pro monitorování a hodnocení (CMEF) jako strategickou a efektivní metodu hodnocení těchto dopadů. Tento přístup založený na indikátorech odráží koncept lineární intervenční logiky, postavené na úrovni opatření a na hierarchii cílů. Nicméně tento přístup nedokáže plně pokrýt pravou podstatu procesů v Programech rozvoje venkova, kde jednotlivé fáze procesu politiky – tj. návrh, zavedení a hodnocení – mají klíčový význam na dopady programu. V tomto smyslu může důkladnější revize tohoto procesu přinést velmi hodnotné informace, které mohou v budoucnu pomoci zajistit efektivitu a efektivnost podpor evropského rozvoje venkova. Tento prvek „procesu politiky“ označujeme jako „opomenutý střed“, na něj se tento projekt zaměřuje především.

„Opomenutý střed“

¹ OECD (2006) *The New Rural Paradigm, Policies and Governance*, OECD Rural Policy Reviews, Paris.

² J Dwyer, RW Slee, H Buller, D Baldock and V Swales (2004) *Helping Farmers Adapt – comparative report*. National Audit Office study, (at <http://www.nao.gov.uk>).

³ M Shucksmith, Thompson, K. J. and Roberts, D., Eds (2005) *The CAP and the Regions – the territorial impact of the Common Agricultural Policy*. CABI publishing, Wallingford, UK.

Posouzení dopadů politiky rozvoje venkova (včetně iniciativy LEADER) – RuDI projekt

Odůvodnění výzkumu RuDI: Náhled na cyklus politiky jako celek

RuDI projekt sleduje principy politiky rozvoje venkova jako celku se zaměřením na řídicí struktury podmiňující *návrh* (kontext koncepce nástrojů a druhy procesů), *zavádění a řízení* (způsob přeměny a kontroly) a *hodnocení* (načasovanost, provedení atd.). Cílem studie je porozumět dopadům politiky rozvoje venkova v programovacím období 2007-2013 na národní i regionální úrovni. RuDI jde za stávající hodnotící rámec EU (CMEF), pro širší a hlubší analýzu efektů politiky rozvoje venkova a zkoumá klíčové procesy a možnosti v oblasti institucionální, sociální a budování kapacit (např. v administrativní oblasti). Posouzení se děje s ohledem na jasné cíle a priority stanovené v nařízeních EAFRD a strategických směrnících EU, stejně jako jejich provázanost s širšími teoriemi a zkušenostmi efektivního rozvoje venkova.

Na základě aktuální syntézy konceptuálních rámců a teorií venkovského rozvoje, které kladou různé místní, sociální a institucionální úrovně venkovských struktur a procesů do kontextu socio-ekonomické transformace EU a širšího kontextu procesů globálních změn, RuDI analyzuje silné i slabé stránky různých horizontálních i vertikálních řídicích procesů. Výzkum směřuje k většímu pochopení dopadů různých součástí politiky rozvoje venkova do oblasti sociální, institucionální a budování schopnosti systémů (např. administrativní) a k identifikaci faktorů, které vedou k selhání politiky stejně jako k učení se z příkladů „nejlepší praxe“.

Struktura projektu a použité metody

Aby bylo možné posoudit různé procesy a aktivní účastníky zapojené do komplexního cyklu politiky rozvoje venkova EU integrovaným způsobem, byl použit multidisciplinární a systematický přístup.

RuDI projekt se skládá z jedenácti pracovních balíčků (WP – work packages), ze kterých WP 1 až WP 9 pokrývá jádro výzkumných aktivit. Následný WP 10 je zaměřený na šíření výsledků a tvorbu vazeb mezi zájmovými skupinami a WP 11 pokrývá vedení a koordinaci projektu.

Projekt prošel třemi postupnými metodologickými fázemi:

- analytický přehled PRV všech zemí EU, zkoumající nastavení priorit a výdajů, návrhy, zavedení a řízení i hodnocení politiky Rozvoje venkova v období 2007-2013, stejně jako zkušenosti s CMEF (WP 1 – 6);
- testování a rozvoj konceptuálního rámce pro hodnocení dopadů s využitím 20 do hloubky jdoucích případových studií v oblasti různých přístupů v politice rozvoje venkova (WP 7 a 8);
- syntéza výsledků, analýza a formulace závěrů a doporučení (WP 9).

V projektu je využito kvalitativních i kvantitativních metodických přístupů s využitím iterace a triangulace, s důrazem na zachycení zkušeností zájmových skupin s politikami, které byly studovány. Což obnáší kombinaci studia literatury (politických dokumentů, výzkumných prací a dalších), analýzy primárních i sekundárních dat (např. statistických dat), stejně jako strukturované rozhovory a „focus group“, zahrnující hlavní zájmové skupiny (stakeholders). Odborníci z oblasti politiky rozvoje venkova a jejího hodnocení přispěli během workshopů a setkání k dalšímu porozumění výzkumu.

Návrhy pro lepší politiku na evropské a národní úrovni pro nadcházející dotační období

Výsledky výzkumu

Tato studie ukázala, že stále největší institucionální vliv na tvorbu PRV jako celku mají v zemích EU-27 ministerstva zemědělství. Je však jasné, že jsou v mnoha případech otevřenější jiným vlivům a odborným znalostem z jiných oblastí než ze zemědělství, a to z oblasti životního prostředí či širší venkovské ekonomiky i společnosti. Osobní vztahy mezi aktéry jsou velmi významné a mohou mít negativní i pozitivní vliv na výsledky tohoto procesu. Navíc širší změny v oblasti veřejné správy obecně (např. participace více vlivných účastníků procesů v nových demokraciích, skupiny spolupracující napříč ministerstvy; multifunkční ministerstva a agentury) hrají v některých státech roli v podněcování a usnadňování inovací při tvorbě venkovské politiky. Méně příznivé je, že současný proces tvorby politiky umožňuje spíše fiktivní integraci různých zájmů do PRV, zatímco používá nálepku „rozvoj venkova“ pro legitimizaci SZP jako celku.

Některé programy jsou charakteristické roztržitým přístupem, tedy **odlišným způsobem tvorby pro každou osu**. Jiné země zvolily jako přístup buď centralizovaný proces tvorby programu jako celku nebo územně decentralizovaný přístup, ale přesto komplexní, takže oblasti přebírají zodpovědnost za tvorbu celého PRV přístupu pro svá území. Ze závěrů výzkumu lze usoudit, že přístup tvorby PRV podle jednotlivých os může vést ke ztrátě příležitosti posílit synergii, inovaci a proces učení v rámci celého systému, jako důsledek špatné komunikace mezi zájmovými skupinami a administrativou, které jsou vždy zaměřené zvlášť na určitou osu. Na druhou stranu, jednoduchý centralizovaný proces tvorby může být příliš exklusivní pro nejmocnější organizace, nebo může být ovládaný řídicím orgánem programu. To vede k neadekvátnímu zapojení zájmových skupin nebo k nedostatečnému rozpoznání celé oblasti venkovských potřeb a příležitostí.

Zaměření a výkonnost politiky PRV není jen o instrumentálních a technických kriteriích; je to především záležitost přenesení, přizpůsobení a zaměření nástrojů PRV tak, aby reflektovaly podmínky a kontext na lokální úrovni (sociální, kulturní, ve vztahu k ostatním politikám atd.) za účelem zvýšení efektivity výdajů na rozvoj venkova. Lepší zaměření jednotlivých nástrojů politik rozvoje venkova, zvyšování jejich schopnosti reagovat na rozdílné potřeby venkova a vyvinutí většího úsilí o zapojení nejdůležitějších skupin potenciálních příjemců, může být aktivně podporován prostřednictvím procesu učení se v prostředí různých zájmových skupin. V opačném případě spočívá riziko v poskytování podpor těm, kteří je potřebují nejméně (což vytváří prostor pro ztráty typu „dead weight - mrtvá váha“), nebo že bude podpora směřována na ty příjemce, jejichž přínos pro širší venkovskou ekonomiku, společnost i životní prostředí je minimálním.

Charakter výdajů naznačuje, že **směrování výdajů**, a to jak mezi členskými zeměmi, tak i mezi regiony je většinou pod vlivem historických vzorů spíše než strukturou „potřeb“ či potenciálu. Převzaté cíle předchozího období vývoje politiky, jako zejména některá z opatření Osy I, mají stále vliv na vzorce plánování výdajů v mnoha programech. Širší rozvoj venkova a teritoriální zaměření prosazované opatřeními Osy III a IV hrají významnou roli pouze v několika málo členských zemích, ale zejména v regionech s významnou ekonomickou potřebou. Existuje několik velmi zajímavých příkladů způsobů postupů v alokaci výdajů, využívajících objektivní kritéria, která by mohla poskytnout užitečný výchozí bod pro snahu o zvýšení přínosu z druhého pilíře SZP pro dosahování cíle teritoriální soudržnosti, jehož význam roste, a pro naléhavou výzvu klimatických změn⁴. Vzorce členění výdajů naznačují, že se podpora poskytování veřených statků stala převažujícím cílem na většině území severozápadu EU, a to prostřednictvím některých opatření Osy II.

Obtížnost nastavení vhodného **teritoriálního přístupu** k rozvoji venkova může být (alespoň částečně) následkem boje v „konkurenčním prostředí“ (rozpočtové zdroje) mezi aktéry a institucemi řídicí rozvoj

⁴ Některé členské státy alokují prostředky do regionů na základě jednoduchých indikátorů (výměra zemědělské půdy, podniků atd.). Ve většině případech je z této procedury vyčleněna Osa II. Například ve Švédsku je rozpočet pro osy I, III a IV rozdělen na úrovni NUTS 3, z části podle počtu podniků a z části podle podílu venkovské populace.

venkova a regionů. Existuje mnoho mechanismů, které mohou usnadnit překonání těchto obtíží, od národních strategických plánů (na jedné straně), které umožňují integraci obou druhů politik, až po (druhý extrém) opatrné odloučení od politiky rozvoje venkova jako „minoritní politiky“ blízce spojené se zemědělstvím. Výzkum odhalil, že tyto mechanismy prosazující větší integritu nabízejí větší potenciál pro zlepšení výchozí pozice politiky (případová studie Itálie, Německa), zatímco ty, ve kterých Druhý pilíř SZP je vnímán odděleně a je vysoce zemědělsky zaměřen (či je vázaný na půdu) může čelit problémům zvrácených výsledků, které působí proti cílům rozvoje venkova a/nebo mají nedostatečný dopad, jako důsledek pouze částečného podchycení relevantních bariér v rozvoji (případové studie v Anglii, v České republice, v Rumunsku). Nicméně na regionální i místní úrovni a v podmínkách praktické implementace je proces integrace v mnoha případech přinejlepším „nezralý“ a koordinace mezi samostatnými oblastmi politiky je redukována na formální cvičení. Tato zjištění platí především na národní/regionální úrovni, ale na místní úrovni bylo dosaženo jistého pokroku. Pro některé země a regiony (zejména ty s velkým/celým územím se statusem konvergence) se situace zhoršila po roce 2006 oddělením programů EAFRD od ERDF a ESF.

Konzultační proces (s hospodářskými a sociálními partnery a v Monitorovacím výboru) je hodnotný, pokud zahrnuje všechny zájmové skupiny a slouží jako prostor, kde může být definována společná základna pro vizi i diskuzi. Zájmové skupiny se mohou potom ztotožnit s politikou, čímž vzrůstá cítění společné odpovědnosti za program a šance k naplnění jeho cílů a záměrů. Smysluplná a pravidelná **komunikace** je životně důležitou podmínkou pro efektivní koordinaci a integrované myšlení (např. v Německu i Estonsku pravidelná setkání mezi agenturami správy fondů a také Monitorovacím výborem a kontrolními a řídicími skupinami, které přispěly k prospěšné komunikační struktuře).

Vztah mezi **PRV a regionální politikou a venkovskou politikou financovanou z národních zdrojů**, ve smyslu relativní soudržnosti cílů a existence sdílené nebo oddělené struktury řízení politiky, je kritickým faktorem pro výsledky PRV. Stejně působí relativní finanční a politický význam druhého pilíře politiky SZP financovaného z veřejných zdrojů v porovnání s ostatními zdroji zaměřenými na podporu venkovských oblastí. Tato studie zdůraznila silný kontrast mezi členskými státy a regiony, kde jsou Programy rozvoje venkova nepatrné v porovnání s jinými fondy rozvoje venkova a těmi, kde PRV je opravdu jediným významným zdrojem (např. v nových členských státech). Tyto faktory tvoří silný kontext, který určuje, co lze očekávat od PRV. V prvním případě, PRV jsou často zahrnuty či začleněny do širších politických struktur a priorit, zatímco ve druhém případě hrají klíčovou roli při utváření prostoru pro politiku rozvoje venkova a na posilování procesu učení se v politice rozvoje venkova. Uznání toho, že jiné zdroje prostředků na rozvoj venkova mohou být významné v mnoha zemích a regionech, zdůrazňuje potřebu celostnějšího přístupu k venkovskému plánování a programování, napříč různými zdroji financování. Tento závěr se odráží také v našich zjištěních ohledně efektivní implementace a řízení politiky (viz další sekce), kde jsou koordinace a důslednost identifikovány jako kritické faktory. Kromě toho studie ukázala, jak mohou národní programy mimo PRV hrát roli „zkušebního prostoru“ pro inovativní formy politiky (např.: „Zelené a modré služby“ – GBS v Nizozemí⁵).

Doporučení pro politiku

Aby příprava programů přesáhla formální koordinační cvičení, je nutné sjednotit vzdělávání a posílit důvěru mezi institucemi pro nové programovací období. To zahrnuje zajištění stability pracovního týmu během procesu návrhu na národní/regionální úrovni, jakož i vytvoření mechanismů pro zajištění použití (průběžného) hodnocení výsledků politiky při navrhování nových opatření a programů.

Omezení konceptu, který odděluje cíle a opatření podle jednotlivých os, je třeba překonat, aby byla více umožněna synergie jednotlivých opatření, podpořena jednotlivá opatření k dosažení různých cílů, nebo tvorba smíšených balíčků opatření k dosažení cíle stejného, dle potřeb místní situace; a aby byl navíc usnadněn proces učení se v politice rozvoje venkova napříč často specializovanými/odvětvovými znalostmi zájmových skupin (ekonomickými, zemědělskými, environmentálními, socio-kulturními). Cíle, stanovené ve strategických dokumentech, by měly být použity pro seskupení opatření namísto os a pro výběr těch

⁵ V rámci opatření „Zelených a Modrých služeb“ jsou ve spolupráci s farmáři vyvíjeny teritoriálně specifické iniciativy, umožňující zemědělce odměňovat za jejich služby šetrné k životnímu prostředí.

**Rozšířený souhrn závěrů pro politiku
Posouzení dopadu politiky rozvoje venkova (včetně iniciativy LEADER)**

opatření, která by měla sloužit kterému cíli a tím umožnit opatřením, aby sloužila i několika cílům. Minimální hranice pro rozdělení rozpočtu na jednotlivé cíle by měly být zachovány. Měla by být zajištěna synergie mezi opatřeními prostřednictvím lepší komunikace mezi odborníky na jednotlivá opatření, a to během návrhu, implementace a také při monitoringu a vyhodnocování programu.

Je třeba stanovit flexibilnější rámce na úrovni EU i na národních/regionálních úrovních, aby se přihlíželo k rozmanitosti potřeb, příležitostí, kontextu příjemců a institucionálních rámců. Existuje potenciál k tomu, aby balíčky opatření mohly být navrhovány a sestavovány novým inovativním způsobem a/nebo na místní úrovni, spíše než aby byly pevně stanoveny v nařízeních. Toto není výzva pro opětovné znárodnění vize EU v rozvoji venkova a jeho cílů – je to jednoduše výzva k tomu, aby politika mohla lépe reagovat na místní situaci.

Je žádoucí důrazně zvolit na cíl orientovaný přístup k politice, nastavit jasně definované a všeobecně odsouhlasené priority, které odpovídají potřebám rozvoje venkova a určit klíčové příležitosti. Dále je potřebné ponechat prostor pro flexibilitu na regionální úrovni tak, aby tyto cíle mohly být co nejlépe prosazeny. Zajistit realokaci fondů SZP v souladu se současnými společnými prioritami, které jsou ale vysoce diferencovány dle potřeb venkova a jeho kontextu.

Umožnit, aby byl koncept LEADER velmi dobře zaveden na místní úrovni ve všech členských státech a aby posílil rozvoj silnějších a efektivnějších komunikačních sítí a vzájemných vztahů. Neomezovat LEADER tím, že může zavádět pouze některá opatření EAFRD, ale směřovat jej ke všem akcím, které podporují záměr rozvoje venkova. Poskytnout prostor pro aktivnější politickou podporu pro inovativní rozvojové projekty.

V rámci celé EU by se měl zvýšit stupeň zapojení zájmových skupin do všech aspektů návrhu programů, zavádění, řízení a hodnocení, s cílem lépe přizpůsobit politiku potřebám příslušných skupin a také posílit učení se v rámci cyklu politiky, na všech úrovních implementační hierarchie. Některé země/regiony již dosáhly dobrého zapojení zájmových skupin (Anglie, Mecklenburg-západní Pomerania, Emilia-Romagna, Estonia, Malta), ale mnohé jiné jsou od těchto příkladů dosti vzdáleny.

Je třeba silnější koordinace politiky mezi různými EU a národními fondy, aby byly co nejlépe využívány všechny dostupné prostředky pro teritoriální rozvoj venkova. Zajistit soudržnost mezi politikami na národní a evropské úrovni. Harmonizovat pravidla a postupy v maximální možné míře při zachování přehlednosti a flexibility pro specifické potřeby.

Zdokonalování procesu implementace a řízení politiky: v současném i budoucím programovém období

Výsledky výkumu

Implementační systémy evropské politiky rozvoje venkova ukázaly dva hlavní kontrastní vzorce. Zaprvé, s výjimkou některých specifických rysů, mnoho zemí a regionů přijalo pro většinu PRV opatření centralizovaný systém zavádění a řízení politiky, řízení odvětvovým administrativním aparátem. Mnohé z těchto zemí (hlavně nových členských států) přidělily zásadní rozhodovací funkce Platební agentuře⁶ (např. Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Slovinsko, Česká republika, Slovensko, Litva, Lotyšsko a Kypr). Druhým velmi významným konceptem je decentralizovaný model, řízený mnoha aktéry, který je používán v menším počtu zemí či regionů a je obvykle aplikován pouze na některá opatření, nejčastěji jsou to opatření z Osy III a IV – LEADER. Tento model je bezpochyby daleko komplexnější, protože kombinuje dva prvky: zapojení mnohých aktérů a decentralizovaný management opatření (např. Anglie, Wales, Emilia-Romagna, Nizozemí, Flandry).

Čas potřebný k zavedení a řízení jednotlivého opatření závisí na typu opatření, na členské zemi (s rozdílem mezi starými a novými členskými zeměmi) a především na použitém způsobu zavedení a řízení. Ve vztahu k zavádění a řízení opatření, existuje potenciál pro vznik tzv. bottleneck effect (efekt hrdla láhve) zvláště tam, kde jsou hodnocení a bodovací funkce příliš centralizované. Nicméně existují také problémy vztahující se k zavádění nových pravidel v nejvíce decentralizovaných modelech, zejména díky zapojení velkého počtu aktérů a potřebě přesunout funkce na místní struktury. Změny postupů a kritérií v rámci decentralizovaného systému s mnoha účastníky, musí být doprovázeny adekvátním podpůrným mechanismem, mají-li být zavedeny účinně. Naše studie neprokázala, že decentralizovaná implementace investičních opatření pro MAS vede k prodloužení procesů v rámci implementace a řízení opatření v porovnání s běžnými metodami řízení, což vyvrací názor, že iniciativa LEADER vede k neúčinnosti v systému implementace a řízení opatření.

Přenos zodpovědnosti za implementaci může mít pozitivní dopad na proces vytváření souvislosti mezi programy rozvoje a může zlepšit koordinaci mezi rozvojem venkova a záměry regionálního rozvoje. Tento proces často vyžaduje nové formy koordinace, spolupráce a institucionálního uspořádání, které jsou předpokladem pro další teritoriálně zaměřený a víceúčelový model navržení, implementace a řízení⁷ politiky a důležitým faktorem úspěšnosti politiky rozvoje venkova. Nicméně, může se jednat o časově náročný, obtížný a komplexní proces, který nebývá okamžitě úspěšný.

Implementace LEADER je silně ovlivněna dvěma faktory: (I) rolí jednotlivých MAS ve svém území a stupněm jejich autonomie; a (II) jejich manévrovacím prostorem ve smyslu dostupnosti „sady dostupných opatření“, které si MAS musejí vybrat pro dosažení implementace jejich strategie. Touha organizací řídicích podpory (Řídicí orgán, nebo specializované implementační agentury) stanovit hranice a omezit moc/přípustné aktivity místního partnerství a prosadit potřebu větší administrativní a finanční kontroly projektů vedla k rostoucí „byrokratizaci“ přístupu iniciativy LEADER. Tyto změny vyvolaly nespokojenost jednotlivých místních akčních skupin, které projevíly skutečné obavy o účinnost nového způsobu, ve kterém je nyní LEADER koncipován Řídicími orgány.

Účinná koordinace a integrace PRV s ostatními podobnými programy na národní a regionální úrovni je slabá díky nedostatku důslednosti načasování, vize a postupu na vyšší politické úrovni (např. Slovinsko – „nedostatek koordinace na vyšší rozhodovací úrovni“). Existuje potenciální překryv mezi jednotlivými opatřeními z různých programů (např. opatření prevence proti nezaměstnanosti jsou implementované

⁶ V České republice se jedná o Státní zemědělský a intervenční fond – SZIF (pozn. překladatele).

⁷ Viz případové studie: Joint Administrative Authority in Mecklenburg-Vorpommern (DE), Self Governing Authorities in Västerbotten (SE), Performance contracts between national and provincial administrations(NL), Integrated Local Development Companies (IR) and others

pomoci ESF i LEADER), které kvůli striktním pravidlům pro vymezení zdrojů financování⁸ často vedou k vyloučení některé skupiny příjemců či témat z programů na lokální úrovni způsobem, který může vytvářet velké rozdíly mezi skutečnými potřebami na venkově a dostupností financování (tj. v některých případech nespádají potenciální projekty dle kritérií způsobilosti do žádného ze zdrojů financování).

Doporučení pro politiku

Národní i regionální orgány by měly využívat celou škálu možností a flexibility poskytovaných směrnicemi EU s cílem pečlivě přizpůsobovat systém směřování, implementace a řízení opatření podle potřeb a možností v souladu se situací v jejich regionu/zemi. Tyto orgány by také měly investovat zdroje tak, aby úředníci zapojení do procesu implementace a řízení opatření byli dostatečně schopní porozumět hlavním cílům a výzvám tohoto procesu v jejich konkrétním místním, regionálním či národním kontextu.

Je nezbytné překonat sektorové hranice v systému implementace a řízení politiky venkova prostřednictvím použití jednoho konzistentního systému podporovného různými státními sektory a navrhovaného v rámci horizontálního principu. Je třeba zaměřit se na větší národní/regionální úroveň koordinace a propojenosti politiky, pracovat směrem k širší společné vizi a usilovat o soulad implementačních a řídicích přístupů a procedur mezi různými fondy a dohlížejícími orgány. Nicméně koordinace různých programů na místní úrovni je velmi významná, aby se integrovaly různé politiky s místními strategiemi rozvoje.

V ideálním případě by politika venkova měla být implementována prostřednictvím jediného systému podporovaného všemi příslušnými vládními úřady a zdroji financování a navrhována dle horizontálního principu, aby se minimalizovaly negativní efekty mezer způsobených potenciálním překryvem opatření a jejich striktním ohraničením.

Je třeba upravit institucionální rámce a návody (guidelines) a zvýšit organizační a lidské kapacity, aby se zajistila včasná implementace programů. Nicméně, efektivnost implementace by neměla být zvyšovaná na úkor pečlivého posuzování žádostí pro zajištění efektivnosti opatření.

Decentralizace a přístupy zaměřené na lokální rozvoj vyžadují mnohem významnější posílení moci místních aktérů a všechny tyto zúčastněné strany pořebují určitou kapacitu k zajištění dobré koordinace a účinnosti práce. To znamená posílit strategické kapacity místního partnerství prostřednictvím školení, poradenství (mentoringu) a výměny příkladů dobré praxe skrze aktivní vytváření vazeb mezi zájmovými skupinami.

Podporovat integrovanější přístup k **LEADERu** – podporující intenzivnější integraci v LEADER regionech, projekty mezi regiony jednotlivých MAS, silnější vazby na ostatní programy (např. Agenda 21), rostoucí spolupráci mezi různými úrovněmi administrativy (např. krajská, regionální a místní) – je žádoucí rozšiřovat venkovské aktivity, podporovat dopady nad rámec LEADER a případně podporovat další inovativní přístupy k řešení problémů a podnikatelských aktivit.

---

⁸ princip jednofondovosti (poznámka překladatele)

Zdokonalování hodnocení politik rozvoje venkova a usnadňování institucionálního učení (se)

Závěry výzkumu

Účinné a efektivní hodnocení politiky rozvoje venkova čelí mnoha výzvám a otázkám. Obecný **zájem o hodnocení výsledků** je patrný mezi mnoha Řídicími orgány, ačkoliv se zdá, že výsledky hodnocení jsou převážně používány na podporu politických argumentů, především pokud jsou pozitivní. Často se informace získané pro účely hodnocení zdají být příliš obsáhlé pro jejich náležité využití a standardní formát zprávy málokdy produkuje opravdu potřebné informace. Celkově lze říci, že mnoho expertů souhlasí, že výsledky hodnocení mají velmi malý vliv na tvorbu politiky v porovnání s ostatními politickými a institucionálními faktory. Namísto toho mohou sloužit pro doložení zodpovědného přístupu tvůrců politiky nebo být využity na podporu již uskutečněných rozhodnutí. Kromě Evropské komise (např. DG Agri) a Řídicích orgánů existuje zatím jen malý zájem ostatních orgánů či zájmových skupin o výsledky hodnocení. Navzdory tomuto obecnému vzorci chování, má hodnocení v jednom či dvou členských státech větší význam, vliv i hodnotu, ačkoliv to neznamená, že je formální hodnocení s využitím CMEF upřednostňováno před ostatními domácími postupy hodnocení.

V praxi **načasování/časové nastavení hodnocení** významně přispívá k omezenému využití jejich výsledků, zatímco hodnocení *ex-ante* poskytuje důležité informace o očekávaných dopadech (často kvalitativních, jelikož v této fázi nebývají vždy dostupné kvantifikovatelné informace), význam střednědobého hodnocení (mid-term) pro úpravu probíhajícího programu může být omezen pomalou a opožděnou implementací, zejména u investičních a komplexnějších opatření. Střednědobé hodnocení může mít význam pro plánování nadcházejícího programovacího období, pokud nejsou předpokládány významné změny. O hodnocení *ex-post*, i když je teoreticky nejvhodnější pro zjištění dopadů programu, je jen malý zájem ze strany institucí, zvláště pokud právě probíhající program byl významně změněn v porovnání s předchozím. Kromě toho národní hodnotící povinnosti často nejsou usměrněny a koordinovány s CMEF požadavky, což vyžaduje další čas a finanční prostředky. V souladu s rozmanitostí jednotlivých uplatňovaných opatření a cílových oblastí nejsou všechny dopady opatření pozorovatelné ve stejném časovém rámci.

Zavedení hodnocení CMEF je obecně považováno za užitečný nástroj pro hodnocení a také jako návod, avšak CMEF není schopen dobře podchytit klíčové dopady politiky. Při detailnějším zaměření na identifikaci a kvantifikaci specifických ukazatelů je toto hodnocení vnímáno jako příliš úzké a přesto příliš náročné a nedokáže postihnout vysoce rozmanité a specifické dopady programů rozvoje venkova. Výše postavené instituce vidí často hlavní účel hodnocení v tom, že poskytuje zdroj argumentů, když tyto instituce skládají účty z této politiky.

Hlavní předepsané CMEF **ukazatele dopadu** nepostihují všechny oblasti cílů EAFRD. Sedm indikátorů dopadů neposkytuje dostatečné informace pro posouzení dopadů, zejména pokud jde o cíle, které mají vést ke „zlepšení kvality života na venkově“, prosazování „ochrany půdy⁹“, dále také „ekonomické a sociální soudržnosti“, „posílení výchozích podmínek pro partnerství¹⁰“, a „zlepšení správy a mobilizace vnitřního potenciálu rozvoje venkova“¹¹. Navíc pouze polovina členských států využila možnosti zavedení specifických programových indikátorů, přestože by mohly vhodně odrážet specifické potřeby v členských státech a zachytit další dopady PRV. Konečně, metodický přístup k měření ukazatelů je často vágní nebo chybí a příručka/návod poskytovaný tematickými pracovními skupinami EENDR často přicházejí příliš pozdě na to, aby byly začleněny do stávajících procesů hodnocení.

Efekt **mrtvé váhy a vytěsnění může být podchycen** použitím případových studií, tematického přístupu a dodatečných průzkumů; nicméně v praxi jsou tyto přístupy příliš náročné a často jsou podceněny a nedostatečně financovány. Znalosti o potenciálně negativních dopadech programu jsou také nezbytné pro

⁹ Cíle os a opatření EAFRD.

¹⁰ Horizontální cíl EAFRD.

¹¹ Cíle Strategických zásad.

schopnost je odhalit, ale v mnoha případech není dosud dostatečně rozvinut odpovídající koncept sledu dopadů a příslušných **příčinných vazeb**. Současný přístup má pouze omezenou schopnost skutečně odhalit příčinné vztahy mezi pozorovanými výstupy, výsledky a dopady a vstupy politiky. Vědecké důkazy pro odstranění těchto mezer v poznání často nejsou přístupné. Hodnotitelé mohou čelit překážkám, pocházejícím od tvůrců politiky, pokud by chtěli hlouběji zkoumat toto téma. Intenzivní zaměření na sběr dat a výpočty indikátorů vedou k nedostatečné pozornosti věnované hodnotícím přístupům, které by mohly odhalit příčinné vazby a pochopit systémové působení politických nástrojů v jednotlivých specifických souvislostech. Případové studie identifikují problémy a působení politiky, které by nebyly postiženy hodnotícím přístupem založeným na CMEF, který se opírá o měření dopadů pomocí indikátorů. Pokud je při hodnocení zanedbáno šetření zaměřené na témata, vybrané případy a zájmové skupiny, ztrácí se příležitost pochopit efekty politiky a tím i schopnost navrhnout zlepšení.

Hodnocení je jen málo zaměřeno na vždy přítomné propojené, vzájemně reagující nebo protichůdné efekty a synergie mezi opatřeními stejně jako celkové dopady programu. Programy často nejsou nastaveny pro podporu synergie uvnitř i mezi programy, ale spíše poskytují široké spektrum opatření, která jsou primárně sestavovaná tak, aby se nepřekrývala. Hodnocení ex-ante je pravděpodobně bodem, kde se hodnocení může zabývat synergiami či potenciálními konflikty mezi opatřeními pomocí matice synergie, ale pozdější střednědobé a ex-post hodnocení mají stále tendenci vracet se k analýze po jednotlivých opatřeních s malým důrazem na interakce a celkové dopady programu. S ohledem na velmi omezený (ekonomický) význam programů rozvoje venkova v národních a regionálních souvislostech v EU, je skutečně velmi sporné, zda jejich dopady na rozvoj venkova mohou být posuzovány odděleně od ostatních politik zaměřených na venkovský, ekonomický nebo regionální rozvoj.

Doporučení pro politiku

Výsledky hodnocení musí být výmluvnější ve vyjadřování dopadů politiky vůči stanoveným cílům, aby mohly posilovat institucionální učení (tzv. institutional learning¹²). Toho lze dosáhnout zlepšením úpravy zpráv, vycházejících z CMEF tak, aby plně podchytily potřeby všech relevantních institucionálních úrovní, ve smyslu institucionálního učení (v oblasti politiky) a adaptace.

Existuje velká potřeba posilovat institucionální dialog, aby bylo hodnocení více přizpůsobeno a uznáno jako relevantní pro regionální a národní potřeby stejně jako pro lepší využívání výsledků hodnocení na všech úrovních procesu implementace a řízení politiky. Kromě toho by měly být Řídící orgány (ŘO) podněcovány a podporovány v hledání řešení v rámci správy politiky (monitorovací a hodnotící jednotky nebo řídicí skupiny) tak, aby tato byla vhodná v rámci specifického kontextu, a aby posílila vlastní systém hodnocení. Toto je jediná cesta pro ŘO, jak řídit hodnotící proces a jasně vyjádřit své potřeby v rámci hodnocení.

Obě strany, hodnotitelé i ŘO, potřebují větší podporu při budování kapacit (ve vztahu k plánování a získávání dat, ale i identifikace příkladů dobré praxe v analýze a aplikaci vhodných metod, podporujících vyvážené a smysluplné soudy). Měla by být zajištěna lepší spolupráce zájmových skupin ve všech procesech a na všech úrovních hodnocení. To je obzvláště důležité pro nové členské státy, ale platí to i pro mnohé další země.

Posilovat tvorbu vazeb a sítí mezi zájmovými skupinami, jako prostředků kolektivního učení, které potřebuje jít mnohem dále, než umožňuje jedna národní síť v každém členském státě. Výměňovat si a podporovat témata a oblasti, které vedou ke vzájemnému učení, mezi národními a regionálními orgány a mezi státy. Učení se prostřednictvím srovnávání je mnohde velmi uznávaným způsobem, jak dosáhnout inovací a rychlého zlepšování v implementaci a řízení politiky.

Načasování formálního hodnocení (ex-ante, střednědobé = mid-term, ex-post) neumožňuje naplnit předpokládaný účel a studie jsou zadávány způsobem, který vede ke spěchu, což neumožňuje zachytit v plné míře dopady programu. Zavedení průběžného hodnocení již pravděpodobně zlepšilo problém s načasováním v některých zemích a regionech; ačkoliv je zřejmé, že se místní interpretace tohoto pojmu

¹² Institucionální učení: administrativní systém a oblast tvorby politiky se postupně učí z vlastní práce a zvyšuje tak svoji schopnost novou politiku lépe navrhovat a administrovat.

Rozšířený souhrn závěrů pro politiku
Posouzení dopadu politiky rozvoje venkova (včetně iniciativy LEADER)

značně liší. V současné době tedy zůstává časové nastavení zásadní otázkou, zvláště jde-li o střednědobé hodnocení a hodnocení ex-post, a význam procesu učení se v době, kdy má být ovlivněn rámec budoucího programu. Ve skutečnosti více procesně založené hodnotící přístupy (případové studie, tematické studie) jsou obvykle méně závislé na vhodném časování než studie převážně spoléhající na kvantitativní měření dopadů, což může pomoci k lepší vyváženosti budoucí praxe v hodnocení.

Zaměřit hodnocení tematicky nebo na určité případy, například na problémy či zájmy a na příklady, které jsou vnímány jako „dobrá praxe“. Zmenšit úsilí v standardním hodnocení založeném na opatřeních, aby bylo možné poskytnout více zdrojů pro teritoriálně, případově nebo tematicky založená hodnocení. Posunout ambice hodnocení dále než je jen identifikace a výpočty dlouhého seznamu kvantitativních ukazatelů. Prohlubovat institucionální učení pomocí doplňkových metod hodnocení.

Je třeba většího uznání významu interakcí PRV s ostatními fondy, zejména na evropské úrovni, v rámci hodnocení. Pominutím skutečnosti, že je PRV často používán členskými státy jako součást jeho portfolia politik na podporu venkova a regionů, by mohlo vést v jistém smyslu k nesmyslné interpretaci výsledků hodnocení. Vlivy prvního pilíře Společné zemědělské politiky mohou být v některých případech a situacích při hodnocení programů rozvoje venkova zvláště důležité.

Dále rozvíjet vzájemné vztahy mezi vědou o hodnocení a tvorbou politiky a prosazovat nezávislý výzkum zaměřený na příčinné vazby a navzájem se ovlivňující účinky politik.

Kam by měl směřovat budoucí rozvoj venkova? Klíčové výzvy pro rozvoj venkova

Výsledky výzkumu

Výzkum ukázal, že politika rozvoje venkova vykazuje unikátní přidanou hodnotu v porovnání s ostatními politikami (např. regionálního rozvoje, sociální soudružnosti), a to: přítomnost fyzikální dimenze (životní prostředí, krajina, biodiverzita) a jednoznačného požadavku na **integraci těchto fyzikálních domén s doménou ekonomickou a sociální**. Integrace těchto tří dimenzí je základním faktorem venkovského rozvoje. Důsledkem je neoddelitelné spojení mezi kvalitou života, konkurenceschopností venkova a kvalitou životního prostředí. To je argument pro zachování politiky rozvoje venkova jako uceleného nástroje politiky v rámci druhého pilíře SZP.

Vzhledem k dominanci odvětvového přístupu a odvětvových zájmů nebo jako dědictví dřívějších struktur výdajů, jsou „**hlavní potřeby**“ **venkovských regionů** zřídka hodnoceny objektivním a vyváženým způsobem jako výchozí bod strategií a přístupů k rozvoji venkova, a to na národní nebo regionální úrovni. Menší část členských států se úmyslně zaměřila na nezemědělské sektory, regionální zaměstnanost, nebo sociální a kulturní kritéria a hodnoty, jako hnací síly v rámci svých programů rozvoje venkova. Zemědělství může být důležité, ale samo o sobě nemůže zajistit rozvoj venkova, a to ani v nejméně rozvinutých regionech.

Často se vyskytuje **nedostatečná koordinace** mezi PRV a ostatními venkovskými fondy. Slabé vazby integrace mezi různými politikami negativně ovlivnily celkový dopad politiky. Ačkoliv se objevují příklady lepší integrace, koordinace politik a nového institucionálního uspořádání na decentralizované úrovni nebo úrovních s přenesenou působností (např. v Německu a Itálii), které poskytují užitečné zkušenosti, z nichž je možné se poučit.

V rámci projektu bylo zjištěno, že **vize rozvoje venkova** vyjádřené ve Strategických směrnících souhlasí a souvisí se skutečnými potřebami na místní úrovni, ale také že často nejsou realizované v praxi. Je to z důvodu selhání institucionálního aparátu, který leží mezi EU úrovní a ŘO, provádějícími agenturami a postupy na národní, regionální i sub-regionální úrovni.

Velké úsilí věnované **hodnocení** nevede k odpovídajícímu využití a prospěšnosti výsledků hodnocení, zejména v oblasti institucionálního učení, které má vést ke zlepšování směrnic, kritérií a managementu. Potenciál hodnocení politiky je pro podporu tvorby politik, které by se měly opírat o důkazy, v mnoha zemích dosud velmi málo využíván. Obdobně je tomu i na úrovni EU.

Navzdory časté setrvačnosti anebo dokonce odporu ke změně v tvorbě a provádění politiky rozvoje venkova, lze v některých zemích identifikovat **inovační přístupy**. Tyto „zelené výhonky¹³“ jsou často spojeny se změnami v politickém systému, novou institucionální strukturou nebo s konkrétními problémovými regiony, které zdůrazňují potřebu efektivnější adaptace opatření. Mnohé z nich souvisejí s nástroji a procedurami Osy III a IV, které představují malý podíl na rozpočtu programu, přesto však mohou být použity k úspěšnému prosazování environmentálních i ekonomických cílů, které jsou však uvažovány především v rámci Osy I a II. Například sociální kapitál může být posílen pomocí kulturních a sociálních aktivit, což může být také kritický prvek v rozvoji environmentálního uvědomnění nebo ve vybudování podnikatelské sebedůvěry mezi venkovskými aktéry.

Nové nasměrování opatření LEADERu představoval v mnoha státech vážnou výzvu pro tvorbu PRV. Rozdílné přístupy k jeho návrhu naznačují, že LEADER bude vykazovat rozdílné výsledky v celé EU-27. Je také zřejmé, že implementace nového směrování LEADER vyvolal také značnou administrativní zátěž na různých úrovních politického systému. Tento projekt poskytl přesvědčivé důkazy, že jediným společným výsledkem tohoto směru je dodatečná administrativa, která snižuje schopnost MAS k inovacím nebo přiměřeně reagovat na místní příležitosti. Zdá se, že je to způsobeno aplikací dalších pravidel a požadavků na národní

---

¹³ Pojem „zelené výhonky“ je hovorově a propagandisticky používaným termínem pro vyjádření signálů oživení hospodářství v průběhu recese. Poprvé byl v tomto smyslu použit Normanem Lamontem v průběhu recese v roce 1991, pozdějším kancléřem ministerstva financí Spojeného království.

úrovni.

Zemědělci jsou stále ochotnější přijímat **environmentální opatření**, zvláště jsou-li nastaveny a vhodně připraveny pro specifické místní podmínky a faremní systémy a slouží jim jako dodatečný zdroj příjmu. Vliv příležitostí (a omezení) systému implementace a řízení na výsledky opatření mohou být specifické pro určitý kontext (použití LEADERu nebo kontraktů orientovaných na výkon, přináší v některých případech přidanou hodnotu), ale je zřejmé, že pro zajištění všech environmentálních cílů rozvoje venkova se nelze spoléhat jen na agro-environmentální opatření. Nařízení v rámci rozvoje venkova poskytují omezený manévrovací prostor pro toto konkrétní opatření, ale mnoho dalších nástrojů v rámci EAFRD, zavedených v nových kombinacích může posílit vliv programu na životní prostředí (např. environmentální investice, spolupráce zemědělců na úrovni krajiny, vzdělávání, inovace v zelených technologiích a službách).

Případové studie ukázaly, že PRV může být v **marginálních venkovských oblastech s vysokou přírodní hodnotou** nedostatečně citlivý k venkovské podnikatelské logice a k socio-kulturním hnacím silám a motivacím, takže nemůže účinně dosáhnout cílů politiky rozvoje venkova. Nedostatek citlivosti politiky může taktéž posilovat sociální vyloučení z těchto komunit. Neuspokojivou výkonnost podpory rozvoje venkova v mnoha marginálních oblastech může být vysvětlena kombinací omezujících faktorů, jako jsou špatná správa, roztržitěné institucionální uspořádání a slabý sociální kapitál. Potenciál lze vidět v politice, která by zahrnovala aktivní vzdělávání, spolupráci příjemců a těch, kdo tuto politiku zavádějí a řídí, s cílem dosáhnout účinněji očekávaných výsledků.

Doporučení pro politiku

Zachovat druhý pilíř v širší formě, která zahrnuje sociální, ekonomické a environmentální ambice pro rozvoj venkova. Odstranit použití současných os k seskupování opatření, ale zachovat minimální podíl finanční alokace pro konkrétní cíle. Zjednodušit pravidla opatření tím, že je uchován nebo rozšířen rozsah záměrů a cílů.

Zajistit, aby závazky strategických zásad byly naplňovány v praxi, a to nejen prostřednictvím kontrol plánů a zpráv od stolu. Musí existovat trvalá a všeobecná podpora strategických kroků na všech úrovních, což by mohlo být v některých případech naplněno prostřednictvím silnějších národních i regionálních sítí pro rozvoj venkova. Poskytnout větší podporu ze strany Komise EU pro administrativu na místní úrovni, aby administrativa na nižší úrovni mohla implementovat vizi podstaty rozvoje venkova v EU. Poskytování rad, výměnné pobyty pracovníků (stáže) nebo soutěže s oceněním vítězů, jsou dalšími možnostmi, které mohou posílit implementaci rozvoje venkova v celé Evropě, postavenou na strategickém přístupu.

Zajistit lepší koordinaci venkovského plánování a financování. Posílit mezisektorovou integraci cílů a přístupů a tvorbu strategií, postavených na skutečných potřebách venkova. Za tímto účelem zavést jednotná pravidla v rámci fondů EU a vytvořit společné struktury, kde může být koordinace na místě operativně zavedena.

Posilovat roli budoucího monitoringu a hodnocení jako součásti politiky EU v oblasti rozvoje venkova. Začlenit do předpisů nařízení požadavek na používání přístupů zahrnující: tematické, teritoriální a případové studie, a kvalitativní metody, které jsou citlivější na kontext a zaměřené na účinnost procesu politiky. Neklást příliš velký důraz na kvantitativní ukazatele dopadu oproti ostatním stejně důležitým prvkům hodnocení. Provádět průběžné hodnocení (10+let) a srovnávací studie, zaměřené na nástroje využívané pro podobné cíle rozvoje venkova, raději než pouze časově vázané studie celých programů na velmi povrchní úrovni.

Územní přístup by měl být podpořen a posílen na dvou úrovních: a) prostřednictvím lepší definice rozmanitosti venkovských oblastí a také odlišných potřeb vycházejících z těchto různých oblastí; b) pomocí implementace integrovaných projektů důrazně založených na sdružení zainteresovaných stran (nejen pro Osu IV a LEADER).

Umožnit použití inovativních přístupů při sledování environmentálních cílů. Toto bude obzvláště důležité v nadcházejícím období, kdy se Evropa bude snažit čelit problému klimatické změny v rámci radikálnější

„nízkouhlíkové ekonomiky“. Zajistit, aby nezemědělstí obyvatelé venkova mohli být příjemci v rámci opatření ochrany přírody a navrhnout programy tak, aby bylo možné, aby zemědělci zajišťovali environmentální služby nejen jako jednotliví příjemci v rámci kontraktů, poskytujících kompenzace v rámci omezení WTO. Podporovat inovace v environmentálních investicích pro produktivní i neproduktivní účely a soulad mezi ekonomickými a environmentálními efekty hospodaření.

Omezit horizontální opatření, která nejsou dostatečně diferencovaná podle geografického či sociálního kontextu. Ujistit se, že plány rozvoje venkova věnují dostatečnou pozornost rozvoji venkovských oblastí, které v rozvoji zaostávají (vyliďňující se oblasti, oblasti se slabými sociálními a environmentálními hodnotami, znevýhodněné oblasti, zóny identifikované environmentálními směrnici jako prioritní, izolované oblasti ekonomického a sociálního úpadku včetně regionů bez statusu LFA).

Členové konsorcia projektu RuDI

Konsorcium bylo vedeno Institutem pro výzkum rozvoje venkova (IfLS) a skládá se z 10 výzkumných organizací, které reprezentují různé členské státy EU:

- **Institute for Rural Development Research (IfLS) at Johann Wolfgang Goethe University**, Frankfurt/Main, Germany: Simone Schiller, Kerstin Huelemeyer, Sarah Peter, Karlheinz Knickel*, Melanie Kröger*;
- **Countryside and Community Research Institute (CCRI)**, University of Gloucestershire, United Kingdom: Janet Dwyer, James Kirwan, Damian Maye, Sandrina Pereira, Ken Thomson;
- **National Institute of Agricultural Economics (INEA)**, Rome, Italy: Franco Mantino, Martina Bolli, Serena Tarangioli, Barbara Zanetti, Lucia Tudini, Patrizia Fagian* Alessandro Monteleone*;
- **Rural Sociology Group, Wageningen University (WU)**, the Netherlands: Henk Oostindie, Rudolf van Broekhuizen, Petra Derkzen*;
- **Department of Agricultural Economics, Aristotle University of Thessaloniki (AUTH)**, Greece: Eleni Papadopoulou, Ioannis Giannelos, Nikolaos Hasanagas, Christos Papalexou, Eirini Ventouri;
- **Federal Institute for Less Favoured and Mountainous Areas (BAMF)**, Vienna, Austria: Thomas Dax, Wibke Strahl, Ingrid Machold, Georg Wiesinger;
- **Chair of Agricultural Economics, Policy and Law, Ljubljana University (UL)**, Slovenia: Luka Juvancic, Majda Cernic, Ales Kuhar;
- **Nordic Centre for Spatial Development (NORDREGIO)**, Stockholm, Sweden: Petri Kahila, Andrew Copus, Moa Hedström;
- **Centre for Ecological Engineering (CEET)**, Tartu, Estonia: Merit Mikk, Argo Peepson, Mark Redman;
- **Institute of Agricultural Economics and Information (UZEI)**, Prague, the Czech Republic: Jaroslav Pražan, Ivana Darmovzalova*, Andrea Hrabalova*, Pavel Kapler, Marta Konecna, Eliska Kozakova, Jana Majerova.

---

* Odešli z tým a plní jiné úkoly.

Kontakty

IfLS – Institute for Rural Development Research at the Johann Wolfgang Goethe University

Koordinátor projektu: Simone Schiller
Zeppelinallee 31, 60325 Frankfurt am Main, Germany
Phone: +49 69 775001
E-mail: schiller@ifls.de

European Commission, DG Research, Brussels, Belgium

Vědecký garant projektu: Dr Danièle Tissot Boireau
Directorate E: Biotechnologies, Agriculture, Food
Phone: +32 2 295 08 57
E-mail: Daniele.Tissot@ec.europa.eu

Financování

Projekt Rudi (Grant č. 213034) byl financován Evropskou komisí, a to Generálním ředitelstvím pro výzkum v rámci tematického okruhu 7. rámcového programu „Evropské znalostní biologické hospodářství¹⁴“. Tento projekt probíhal od února 2008 do října 2010.

Webové stránky projektu.

<http://www.rudi-europe.net/>

---

¹⁴ Termín „biologické hospodářství“ zahrnuje všechna průmyslová a hospodářská odvětví, která produkují, řídí nebo jinak využívají biologické zdroje a související služby, dodavatelská nebo spotřebitelská odvětví, například zemědělství, potravinářství, rybolov, lesnictví atd.